

Megjelenik havonként
háromszor, egy-egy
íven, negyedréti alakban,
közhasznú tartalommal.
Előfizethetni egy
idényre, vagyis félévre:
helyben, házhoz hordás-
sal 1 forint 50 krajczár, vidékre,
postán küldve 2 forint.
Egyes szám ára 10 krajczár.

HORTOBÁGY.

FOLYÓIRAT.

Előfizetést elfogadják
a helybeli könyvtársok,
Borsos Ferencz
gyógyszerész ur, és a
szerkesztő.
Minden e folyóiratra
vonalkozó levelek a
szerkesztőhöz (Szél-
utczán 2465-dik szám)
intézendők.

1861.

2. szám.

Nov. 10.

A debreczeni Színügyegylet.

Körülbelöl két éve, hogy a magyar nemzet, súlyos elnyomtatás után először merészelt újra kimondani a büszke szót: nemzet vagyok! Mennyi történt ezen két év óta köztünk és általunk! Egy évtized gyáva tespedését szégyenelve, és talán az ujászületés korszakának rövid tartamát előre sejtve, rohanó léptekkel jártuk be a haladás ösvényét, csupán egy két gyomot irtva ki, de millió hasznos és diszes növényt ültetve azok helyére. Mindnyájunkat valami lázszerű tevékenység ragadott magával, lelkesedésben egymást elérni, felülmulni volt legfőbb törekvésünk. Dicső percz halhatatlan nemzetünk élettörténetében! hatalmas czáfola! azoknak, kik nevetéséges dühvel bizonyolják egyik szavokban, hogy műveletlenek vagyunk, másokban, hogy ők tettek minket műveltekké.

A tevékenység e tágas, szép terén, a legnagyobb magyar város, Debreczen is elfoglalta illő helyét, és a közelmúlt két év alatt szellemi munkásság, közczélú adományozások, közintézetek és egyletek alakításában ha nem volt is legelső, tagadhatatlanul az első közt állott, a két magyar haza városainak diszes sorában.

Állításunkat még elég alkalmunk lesz e szerény folyóirat hasábjain terjedelmesen bebizonyítani. Egyelőre szóljunk néhány szót azon egyletről, melynek buzgalma többek közt e folyóiratot is létre hozta s általában, nem több, mint három havi

létezése óta nem egy lehetlent tönkeltetvé. Szóljunk a debreczeni színügyegyletről.

Sok évi sajnós tapasztalás nyomán, azon következtetést hitték a kicsinyhitűek Debreczen látzólagos közönyéből vonhatni, hogy itt a színészetnek épen semmi jövője nincs. Annyi lelkesedésben meddő év és annyi szomorú csalódás után, valóban alig is lehetett egyebet, mint bámulni egy derék vállalkozó azon vakmerőségét, hogy Debreczenben, melynek közönsége eddig egy, színházak épen nem, sőt teremnek is alig nevezhető zugolyt sem tudott betölteni, tetemes költséggel színházat építsen s abba színészek, dalművészek és zenekarból álló tekintélyes társulatával beköltözzék. Alig volt egy-két erősebb hitű, ki sikert jósoljon a nyaktörő vállalatnak. És ime! a következők ezen egy-két embernek adott igazat.

A színészetért élő haló, és e téren nagy erkölcsi hasznú vállalatokról országszerte ismert Reszler István, ez év elején elhatározta, hogy társulatával, mely több helyen, különösen tavaly Zágrábban szép sikerrel működött, Debreczenbe jön, és belátván, hogy az eddig színházul használt magánépületben sem társulata, tehetségéhez méltólag fel nem léphet, sem maga, az annak fenntartására mulhatlanul szükséges költséget teljességgel be nem szeresheti, egy helybeli lelkes polgár — kereskedő közbenjárásával és önzetlen felügyelete alatt, a Péterfia-városrész egy elhagyott telkén, nagy költséggel, egyszerű, de csinos és tágas színházat építtetett, és azt az első költétele után két hónapra meg is nyitotta.

A legerősb hitűeket is kellemesen lepte meg, hogy a külön bérletben adott három első előadá-

son az 1500 nézőre számított színház egészen megtelt, s lassankint a legkétségbeesettebb is újra éledett, tapasztalván, hogy a derék színigazgató buzgalmát Debreczen közönsége, egy egész nyáron, még pedig a gyászos emlékü adóbehajtás egész nyarán át, ha nem zajos tolongással is, de a súlyos körülményekhez képest elég gyakori látogatással jutalmazza.

Csak azon kérdés aggasztotta még a jobbak szívét: nem fog-e ezen lelkesedés rövid életű lenni? Csak azon töprengettek a műveltebbek: hogy a fiatal közönség egy része kimerülten, más része pedig helytelen irányu önzésből, cserben találja hagyni a lángolón felkarolt jó ügyet. És e töprengés annyival aggasztóbb lett, mert nem sokára az ideiglenes színház megnyitása után a nagyszerű állandó színház első kövei is lerakattak, és annak felépülése 10 évi vajudás után valahára bizonyossággá lön.

De ama kérdésre a jobbak határozottan „nem” mel feleltek magoknak, a töprengés pedig egy szép eszmének, a Színügyegylet eszméjének lön szülő anyja.

Ugyanis városunk néhány tekintélyesebb polgára, helybeli kereskedő F. F. ur meghívására egy magán értekezletet tartott, és ott elhatározták, hogy tekintetben vévén a színészet ügyének fontosságát, színirodalmunknak a külföldéhez képest még csak fejlődő állapotát, és azon akadályokat, melyekkel a szintársulatoknak Debreczenben eddig küzdeni kellett, eszközöket keressenek, melyek által általában a magyar színirodalmat minél magasabb fokra emelni segítsék, különösen a debreczeni állandó színháznak állandó közönséget teremtsenek. Minthogy pedig millió egyes ember sem képes oly sikerrel működni, mint egy, habár csak száz tagból álló testület: az értekezlet kívánatosnak látta, hogy a szétszórt erők összpontosítván, az ügyért buzgó egyesek egyletté alakuljanak s az elvben eképp megalakult Színügyegylet részére programot készített, melynek főpontjai következők:

Czélja az egyletnek, Debreczen városában a színészetet állandósítani, fejleszteni, ennek elérése végett az egylet, egyes buzgó tagjaitól

elvárja, hogy a színházlátogatók számát rábeszélés, felvilágosítás s jó példaadás által időről időre szaporítani törekedjenek. Czélja az egyletnek továbbá színirodalmi pályaművekre jutalmak kitűzése s osztása által, a hazai irodalmat előmozdítani s általában az erkölcsi műveltség terjesztésére erejéhez képest hatni.

Tagja lehet az egyletnek minden helybeli és vidéki, ki e hazai ügy iránt rokonszenvet érez. — Minden tag 1 o. é. forintot fizet az egylet pénztárába, mi által szavazati jogot nyer, ez összeg befizetésén kívül azonban semminemű kötelezettségre nem szoríthatatik, — szabadságában állván kinekinek, ezen üdvös célra többet is szentelni.

A kötelezettség csupán egy évre terjed és minden tagnak szabadságában áll az év elteltével kilépni, vagy továbbra is az egyletben maradni.

Az egylet ügyeit egy elnök, pénztárnok, jegyző és választmány intézik, eljárásukról az évenként rendszerint kétszer, de szükség esetében többször is tartandó közgyűlésnek felelni tartozván.

A választmány jutalmat tűz ki színirodalmi pályaművekre, azokat megbírálja, vagy bíraltatja; a jutalmat a nyerteseknek kiosztja, a nyertes művek szinpadra hozatalát eszközli.

A nyertes mű pályadíja az egyleti tagok által befizetett részvénydíjakból fedeztetik.

A választmány kötelessége gondoskodni, hogy a befizetett részvénydíjak takarékpénztárilag gyümölcsöztessenek, s a kézi pénztárban 10 frtnál több soha ne heverjen.

A választmány felügyel, hogy csak oly színigazgató foglalhasson városunkban helyet, ki mind pontosságáról, mind rendszeretéről ismeretes s a közönség igényeinek minden tekintetben megfelelni képes. Különösen felügyel, hogy oly művek adassanak elő, melyek mind az erkölcsiség, mind a nemzeti érzés s a műveltségnek megfelelnek; főleg a közelismerést nyert eredeti darabok előadatása által a közönséget azokkal megismertetni s ez által is a közönséget a hazai irodalom színvonalán tartani s egyetememes előhaladását elősegíteni igyekeznek.

Más részről a választmány igyekezni fog,

hogy az igazgatónak anyagi helyzete minél több bérlők megszerzésével biztosíthatassék.

A választmány, két választmányi tag által, magát a játékrendkészítésnél képviselteti s a szin-igazgatóval folytonos összeköttetésben tartja.

A választmánynak gondja leend, a Debreczen sz. kir. város által, a színházi pénztárból színházi ügy segélyzési alapul meghagyott 10,000 forint alaptőkét, kínálózó mód és alkalom megragadásával növelni.

Ha az egylet bármi oknál fogva feloszlik: a tagoknak semminemű részvénydíj-visszakövetelési joga fenn nem marad, hanem az egylet vagyona a debreczeni színház alaptökéjéhez kapcsolatik.

Minden tagnak joga van a tapasztalat után, az ügy érdekében felfedezett hiányokat és a színészet ügyét előmozdító javaslatokat a bizottmánnyal közleni, melynek kötelessége azt, ha hatáskörén túl terjedne, a közgyűlés elibe terjeszteni.

Ezen program lobogója alatt, az értekezlet nyilvános gyűlésre hívta meg mind azokat, kik a színészet ügye iránt érdekeltséggel viseltetnek. Egyszersmind aláírási íveket bocsátott ki, melyeken rövid idő alatt (a körülményekhez és mindig csak a körülményekhez képest beszélünk) szép összeg iratván alá, az egylet f. évi Julius 28-án véglegesen megalakult és teendőinek részletes teljesítésére egy 25 tagból álló Bizottmányt választott.

Legyen elég ennyi előleges ismertetésül.

Közelebbi alkalommal, az egylet pénzerejét, az egyletet magát, ha terünk engedi, személyenkint is, az egylet Választmányát pedig munkásságának közepette kívánjuk ezen folyóirat tisztelt olvasóinak bemutatni.

Az eltört hegedű.

Beranger költeménye

Jöjj, jó kutyám, szegény hű állatom!

Egyél, bár lelkelem kétségekbe vesz.

Maradt egy kis kalács az ünnepekről,

Holnap fekete kenyerek ha lesz.

Az idegen, ki csellel győze csak,

„Zenélj nekünk,” fennen parancsolá.

Én nem akartam, s hogy vonakodám,

Hegedűmet szétrombolá.

Egyetlen zene volt a faluban.

Nem lesz több ünnep s vig napok!

Mire tánczolniak már az árny alatt,

Szelid szerelmet költeni ki fog?

Vidáman zengő hurjai

A holdog hajnal jövetén

Távolról értesíték az arát,

Hogy érkezik a völegény!

Ha szigorú pap hallgatá szavát,

Tánczunk nem ingerlé boszúra őt.

Vidám szava egy király homlokán

Elsimitotta volna a redőt.

Midőn a dicsőségnek napjain

Győzelmi dalt harsogott lelkesen,

Ki hitte volna: hogy még rajta is

Boszut álljon az idegen?

Jöjj, jó kutyám, szegény hű állatom!

Egyél, bár lelkelem kétségekbe vesz.

Maradt egy kis kalács az ünnepekről,

Holnap fekete kenyerek ha lesz.

Mely hoszu lesz majd a vasárnap

Ifjak s leányok serginek!

Lehet-e a szüreten áldás

Ha hegedű nem nyitja meg?

A munkától ez adott pihenést,

Kinjától enyhíté a nyomorut;

Idő, vihar s nagyok csapási közt

Ez vigasztalta a falut.

Felszarítá a keserv könnyeit,

Szavára elmúlt a gyűlölet;

Mint ez a kis nyirettyű, anyyi jót

Királyi páleza soh se tett.

De hah! az ellenség — elűzzük őt! —

Felkolté szunnyadó tüzem;

Most már a széttört hegedű helyett,

Kezembe a harc fegyverét veszem.

Barátaim, ha oda vesznek,

Elmondandják emlékenem:

Szegény! nem engedé, hogy romjainkon

Vig tört üssön az idegen.

Jöjj, jó kutyám, szegény hű állatom!

Egyél, bár lelkelem kétségekbe vesz.

Maradt egy kis kalács az ünnepekről,

Holnap fekete kenyerek ha lesz.

ford. Szász Károly.

Közelet.

Midőn nov. 2-kán, e folyóirat tudósítójaképen, Debreczen város nagy gyűlésterme előtt megálltunk, úgy éreztük magunkat, mint a ki valamely remek színmű előadásáról elkésve, csak a 2-dik felvonás vége felé érkezik színházba. Csaknem visszafordultunk az ajtóból, mely talán nem sokára bezárul a nép atyjai előtt, hogy kíméltelen rendelkezők titkos tanácskozásainak szolgáljon megfertőztetett fátyolul.

Azonban beléptünk. Hisz nagyszerű drámákban, rendszerint a végjelenetek legnagyobb részében, s ha már saját házunk küszöbétől vissza kell üzetnünk, legalább mig lehet, lépünk keresztül rajta, és nézzünk végig, édesbús tekintettel, a falakon, melyek egykor egy egész hon legjelesbjeinek lelkesítő szózatát viszhangozák.

A terem egyszerű. Fala és oszlopzata fehérre meszelve. Menyezetéről három nagy csillár függ, tricolor kelmébe burkolt köteleken. Keleti oldalán, a főajtó felett csinos karzat fut végig. A piacra nyíló öt nagy ablak középsőjét, osztrák császár őfelségének életnagyságu képe fedi el, márványtalapzaton nyugodva, melyen a legmagasb körut emléke van arannyal bevésve. Az északi fal egyik szegletét, V-dik Ferdinánd magyar királynak, czi- noberben bővelkedő arczképe tartja elfoglalva; a többi fal kopasz és fehér, tágas tért hagyva egy Széchenyi, egy Deák és más jelesek képmásainak, melyeket egy későbbi jobb kor képviselői kétségkívül szent kötelességöknek tartandják megszerezni.

A karzattal, illetőleg a főajtóval szemközt, zöld asztal fejen ül az elnök polgárnagy; előtte a zöld asztal körül a választott tisztviselők; kissé távolabb, egyszerű székeken a város közönségének alkotmányos képviselői.

A karzaton öt-hat ember látható, a képviselők székeinek pedig több, mint két harmada üres. Ha nem láttuk volna már Debreczen közönségét lelkesedni, kétségbe kellene esnünk e közöny felett.

Csitt! az elnöki csengettyű harsány hangja szól... Az ülés megnyitott.

Olvastatik a gazdasági szaktanácsadó jelentése, a helybeli Kertészeti egyesület által használatra kért terület ügyében, és közaka-

rattal határozatba megy, hogy e célra a vaspályaudvar mellett, közvagyonból, 16 hold föld szakítottassék ki, és nevezett társulatnak a tulajdoni jog elismeréséül évenként fizetendő egy aranyért át engedtessek.

Olvastatik továbbá a szaktanácsadó jelentése, a főiskola téren alakítandó Emlékkert ügyében. Egyhangú elismeréssel fogadtatik az Emlékkert-társulat azon buzgó törekvése, hogy ama tért mostani elhagyatott, sőt botrányos állapotából kiemelve, diszes viránynya alakítsa, s ezáltal a város közönségének hasznot és élvezetet szerezzen, és nem csak az említett tér és azon fekvő örház a társulatnak rendelkezése alá bocsátatik, hanem a tiszti mérnök is utasítatik, hogy annak, terve kivitelénél segédkezet nyújtson, az utak kellő szélességben meghagyására felügyelve.

Ezután néhány sebesült honvédnek az 1849-ben megígért segedelem kifizetetteti rendeltetik és a közgyűlés legkényesebb kérdéseink egyikére: a fogyasztási adó ügyre tér át.

A mult közgyűlés egy bizottságot küldött ki saját kebeléből, mely véleményt adjon az iránt, hogy a fogyasztási adó cím alatt a városra vetett sarcz, kik által és miképen volna a legméltányosabban viselendő? E bizottság jelentése szerint a sertésvágó czéh, a rá vetett 18,480 forintból 6000 és pár száz forintot ajánl fizetni, előadván, hogy a többit a fogadósok, sertéskopasztók, a czéhtől külön vált 18 hentes, és sertéshussal kereskedett mészárosok és egyesek fizethetnék legméltányosabban. A mészárosczéh a fizetetlen 20,600 frtból 10,000 és pár száz forintot ajánlott meg, a többit szerinte a külön székben vágó mészárosok, a fogadósok, bornyunyuzók, juh és báránynyuzók fizessék. Hozzáteszik, hogy ha igaz az, hogy a czéhbeliek által levágott marhákra egyenkint eső 5 frt 4 krból a sarcz összege kijő, de az is igaz, hogy ők 12 év alatt soha oly olcsó húst nem mértek, mint az idén. A borfogyasztási adó bérlői csak azt ajánlották meg, a mit bevettek és már be is fizettek, a többit — mondják ők — a város fogadói és azon egyesek fizessék, kik az idén polgári jogon csapszékét nyitottak, de a fogyasztási adó fizetését megtagadták.

A jelentés felolvasatása után, elnök polgár-nagy ur azon kérdést tette fel: bocsátkozzék-e a közgyűlés a bérlőkkel egyezkedésbe, vagy nem? Többen, e tárgyhoz még csak hozzászólni is alkotmányelleni bűnnek tartván „nem“mel szavaztak, azonban, kevés szótöbbséggel az egyezkedés mondatott ki.

Az első pontra nézve, a henteszéh által tett ajánlatot a többség igen csekélynek mondotta ki, és ezután a tanácskozás folytatása nov. 4-kére tetetvén által a gyűlés eloszlott.

Nov. 4-kén jelen volt ugyan a 40 képviselő, mely érvényesen határozhat, de a jelenlevők e fontos kérdést nagyobb számmal ohajtván eldöntetni, czélszerűnek látták a tárgyalás folytatását nov. 6-kára halasztani.

Szomorú dolog, hogy e nagy fontosságú tárgy megvitatásánál magokat oly kevesen akarék érdekelni. Igaz, hogy nagyon kényelmes dolog ily fontos kérdésekbe belé sem szólni, hanem hazulról nézni: mint kaparják ki mások a forró gesztenyét; sőt a távollétükben hozott határozatokat, a szokott coetusokban con amore meg is rostálgatni, de az is igaz, hogy az ily részvétlenség s eléggé nem rosszalható indolentia a választó nagy közönség bizalmának épen nem felel meg.

Ha valaha, most, a megpróbáltatás nehéz napjaiban, kötelessége minden polgárnak, annyival inkább minden képviselőnek, közügyeink iránt a leglelküimeretesb részvétet bizonyítani.

Nov. 6-án több városi lakos polgárjogot, és több izraelita tartózkodási engedélyt nyervén, folytattatott a fogyasztási adókérdés megvitatása.

A mészáros czéh által ajánlott összeg sem felelt meg a közgyűlés várakozásának, annyival kevésbé, mert, ha a mészárosok egyesektől semmit be nem vehettek is, a rájuk rótt összeg, már a magok által levágott marhák sarczából kitelik.

A bor fogyasztási adót bérlők semmit nem ajánlván, ezt illetőleg nem volt szükség határozni.

Sulyosabbak körülményeink, hogy sem az általános egyetértést idején kívül való bírálgatással zavarni akarhatnak. Csak azon hő ohajtásunkat kívánjuk kifejezni: vajha előfordulható hasonló esetekben előljáráóságunk igyekeznék a kor szel-

leméhez simulóbban, és ha már törvénytelen dolgba bele szállott: legalább méltányosabban eljárni.

A hazai törvényes hatóságok egymásután mondanak le. Önkényt hagyják el a tért, melyet betöltve tartani kötelességek, esküjük parancsolja. Lehetnek körülmények, melyek az ily eljárást előidézik vagy kimentik, de így általában, megvalljuk, hogy e különös hazaszeretetet, törvénytisztelést nem értjük. Mert ott állunk, hol egy év előtt álltunk, s ha mi részünkről nem tartottuk helyesnek akkor a visszaöctroyált törvényes tér elfoglalását, helytelennek kell találnunk most, a már birtokba vetetteknek csupán erkölcsi kényszerűségből való eldobalását. A magyar törvényes hatóságoknak szétmennők nem, csak szétesz-lattatniok szabad.

És miután egyéni nézeteink ilyenek: örömmel tudósítjuk t. olvasóinkat a nov. 7-diki tanácskozmányról, melyben Debreczen város tanácsa és képviselőtestülete teljes számban összeülvén, csaknem egyhangulag elhatározta, hogy bármi történjék, le nem mond, és a törvényes térről csupán valóságos erőszak által engedni magát leszoríttatni.

Mult vasárnap, nov. 3-kán, megható gyász-ünnepélynek valánk szomorú tanui, a ref. anyatanoda énekertermében. A főtanoda tanulói rendezték azt, korán elhunyt tanulótársok, Kovács Gyula emlékének. Nem csodálkozunk, hogy a gyász-ünnepélyre nagy számu közönség gyűlt össze, mert Kovács Gyula nem csak kitünő tanuló, hanem jeles költő is volt, kinek mélységes kedélyből fakadt dalai közül, több szép mutatványt ismer a két magyar haza. Élete sokban hasonlít G. Nagy Imre életéhez. Mindkettő kitünő tanuló, jó hazafi és jeles költő volt, mindkettő szerencsés volt legalább egyszer életében élvezni azt, a mi költőnek legdrágább földi jutalma: az elismerést, és mindkettő élte virágában, 22 éves korában lett előből halhatatlanná. Béke hamvaikra!

Kassán Latabár szintársulata szép sikerrel működik. A kassaiak pedig azon működnek, hogy városukban a magyar színészetet állandósítsák, s

e célra 5 frtos részvények alapján, már egy pár ezer forinttal rendelkeznek is. Lám! hogy dicsekszünk Szinügyegyletünk néhány száz forintjával, holott a kisebb Kassa ezerekről beszél! No de azt is tekintetbe kell venni, hogy Kassát nagy számu aristocratia lakja és látogatja. — Tudósítónk azt is említi, hogy előadás alatt minden este 25 cs. katona őrzi a kassai színházat. A budai népszínház körül, mint halljuk, csak 12 db szokott állani.

Miskolczon Senki uram szintársulata vendégszerepel.

Bár mennyit emlegették már hazai ujságlapjaink: nekünk sem szabad szó nélkül hagynunk, hogy a budai népszínház, melynek fennállása ép oly szükséges a nemzetnek, mint a falatkenyér jó magunknak, még mindig nincs biztosítva. A budai színház ügye országos ügy, és a ki annak javára adakozik, az közvagyonot gyarapít. Annál fogva felkérjük t. polgártársainkat, hogy a temérdek gond közepett erről se felejtkezzenek meg. Örülni fogunk, ha e célra tett bármely csekély adományt e hasábokra jegyezhetünk. Ha pedig valaki adományának kézbesítésével minket bizna meg, azt teljesíteni kötelességünknek tartjuk.

A helybeli „Nép barátja“ czimü röpivek kiadását Báthory Sándor jobb idők elkövetkeztéig megszünteti. Ezen vállalatot is megölte a magyarok átka: a részvétlenség. Pedig el kell ismerünk, hogy nyolcz hónapos léte alatt folyvást közjóra munkálkodott. A kiadószerkesztő könyvekkel ajánlkozik előfizetőit kárpótolni.

Utóljára hagyjuk a legfontosabbat: az új kormányrendszer ismertetését, mely csak tegnap délelőtt jött tudomásunkra. Mi csak annyit emlitünk belőle, hogy osztrák császár ő Felsege gr. Pálffy Mórictot tartotta alkalmasnak arra, hogy legmagasb jó szándékait velünk — ha szép szerével nem megy, bármikép is — elhitesse. Az új helytartó, gróf Pálfnak legelső kötelessége leendő, azon összes magyar törvényes hatóságokat és képviselő testületeket, melyek még állanak, végkép feloszlatni, és helyettök, saját belátása szerint, új végrehajtó eszközöket alkalmazni.

Az új helytartó nem polgár, hanem katona; altábornagy a császári hadseregben. Kineveztetése aligha azt nem akarja jelenteni, hogy ezentul szigoru rendszabályok szerint fognak velünk elbánni. Ezt bizonyítja azon körülmény is, hogy bizonyos bünök és vétségek megbüntetése katonai törvények szerint történendik, ott pedig minden harmadik szó Pulver und Blei. A katonai törvénysek elibe tartozik többek közt a csöndülés vagyis azon bün, ha valahol több ember van együtt háromnál. — A megyék és kerületek katonai kerületekre vannak osztva, így például, minket a debreczeni parancsnok ezredes fog kurta vasra veretni.

Ezen új rendszer végét sem mi nem látjuk, sem azok, kik reánk alkalmazzák, előre ki nem találhadják. Annyi bizonyos, hogy nem több különbség van közte, és az ostromállapot közt, mint a név és tárgy közt.

Vérhigitók.

Négy lóval utazott tiszteletes uram a sárréti terjedelmes sárban, egy kottyanóban még is elakadt szekere. Hiába páholták egy darabig a tátosokat ostornyéllel és sétabottal, a szekér nem mozdult, míg a közel urasági tanyáról két ökröt nem kértettek bele. A pihent ökrök fogták magukat, s könnyü szerrel kirántották az elakadt jármüt.

— Csak igaz is marad az, tiszteletes uram! — szólalt meg a lelkészszel utazó kurátor, — a mit példabeszédben mondanak, hogy csak az ökör az ember!

Nagy baj a prédikáló lelkészre nézve, ha beszéde közben hivei zajos köhögéssel háborgatják. Képelem: mily örömmel osztana szét némelyik akar egy mázsa sárga czukrot is, — ha volna. Pedig a bajon könnyü azon Columbustojással segíteni, melyet nagytiszteletü Z. ur v. i. lelkész feltalált és a szószéken gyakran használt. Ha a v. i. hivek nagyon köhögtek, a nagytiszteletü ur félbeszakasztotta beszédét, egy ideig szünetelt, aztán megkérdezte: „Na! kiköhögtek kendtek magokat?“ — és úgy folytatta a prédikálást.

— Ténsaszony, ténsaszony! — kiált a színházbamenő urnője után lélekszakadva futó szolgáló — itthon tetszett hagyni a bilyogot.

Tudniillik a belépti jegyet (bilétet) nevezte bilyognak.

Péterfiai színház.

Okt. 21. Norma. — Közönségünk nagy része még ujonez az operák helyes felfogása és élvezésében, s úgy van vele, mint a legtöbb magyar ember — ha nem zeneértő, — hogy nem vehetvén ki az énekelve mondott szók értelmét, még kevésbé fogván fel a zene kifejezését, az egész operát értetlen zagyva gajdolásnak tekinti. Hány van, kinek sehogy sem fér fejébe, midőn látja és hallja, hogy egy halálra sebzett operahős, vagy mérget ivott primadonna, haldoklása végperczében is dalgatja áriáit! azonban megismerkedvén a dalmű szövegével és tapasztalván, fokonkint mindinkább érezvén: mily fenségesen fejezik ki a jó zene és ének a legkülönfélébb indulatokat: lassan lassan megbarátkozik a dalművel, s előbbutóbb észreveszi, hogy azokban nem kevesebb élvezet található, mint egyéb színművekben. Ezen része a közönségnek — azon egyszerű okból, mert Debreczennek eddig csak valamirevaló dalműve sem lévén, nem volt alkalma tapasztalni, tanulni — még most azon dalművészt kedveli legjobban, ki erős hanggal van megáldva, azon énekesnőnek tömjénez, ki a zenekar fortissimóit is tulkiáltani képes; de érzékei lassankint finomulván, később a dalok előadásának modorára is fog figyelni, majd, megvonja tetszését a csupán erős hangoktól, s végre helyes felfogással tapsolja meg a kifejezéstelt és hibátlan dallamokat.

Azt hisszük tehát, hogy ha a dalműi előadásokra pártatlan véleményünket e téren szerzett tapasztalataink nyomán, nyíltan kimondjuk: a közönségnek, különösen azon résznek, mely most először lát és hall dalműveket, már csak az által is szolgálatot teszünk, hogy azt saját izlésének megbirálására nézve gondolkodóba ejtjük, míg a működő személyzet bizonyosan találandó egyetmást tudósításainkban, a mit saját és a művészet érdekében felhasználhasson.

Norma, egyike Bellini ama szép szerzeményeinek, hol a sziv lágyabb érzései s az indulatok kitörő rohamai, dallam által gyönyörű színvegyületben nyernek kifejezést. E mű általában annyira gyöngéd dallamos, hogy mintegy 50 év előtti születésekor azt jóslgatók, hogy tulságos édessége miatt tartós életü nem leendő; a következés azonban mást mutat, mert maig is folytonos tetszés közt tartja fenn magát. A mai előadás általában véve nem fejezte ki kellően a darabban, annyira változó indulatok színezetét. Az egészen valami lármás erőszak vonult keresztül, s hiányzott ama simaság, mely e műnek éltetője.

A szereplők közül Reszler (Sever) — bár úgy sejtők, hogy hangjára a hűvös idő némi hatással volt, — kielégítőleg, különösen a lágyabb hangoknál hatással énekel. Baráthy (Oroveso) nem bírja eléggé azon mély bassot, mely e szerep

erőtéljes dallamaihoz szükséges, azonfelül mozdulatai tulélénkek. Mi Orovesót méltóságosabb alaknak ohajtanók. Norma (Sanca A.) reményünk felett jó volt, kivált hatással éneklé azon dalokat, melyekben — a színpad távolabb eső részein állván, hangja mérsékeltebben hallatszott, például az áldozatkor Lunához intézettet, mint már a reá következőt, midőn a rég nem látott Sever után busong. Hangja elég szép esengésű ugyan és erős, de annyira erős is, hogy nem bír vele. Nem tudjuk: kifáradt-e ő? de hogy folytonosan és egyenlően erős hangjával minket kifárasztott, annyi bizonyos. Meg nem foghatjuk: miért éneklé a legsimább természetű áriákat szakgatottan? hisz e gyönyörű dalok épen a sima, összeolvadó éneklés által fejezik azt ki, mit Bellini általok kifejezni akart. Adalgisa (Térei A.) éneke correct, futamai könnyen folyók; kár, hogy hangja — mely ma kissé fátyolozott is volt — nem erősebb. Legjobban sikerült első imája a tölgy alatt, és a midőn Normát gyermekeivel engeszteli. Nem bagyhatjuk észrevétel nélkül, hogy a közönség hívására meg nem jelent, a dobott virágbokrétát pedig fel nem vette. Az egészben a Norma és Adalgisa, úgy a Sever és Adalgisa közt, és a végső hármás dal, általában a dalkarok tetszetek leginkább.

Okt. 30. Falura kell mennie. A szereplők jó kedvel játszottak, s mert működésök iránt általában csak elismerést mondhatunk, nem vehetik rossz néven, ha egyes hibákat, melyek hiányosb előadásnál talán fel sem tűntek volna, megrovunk. Ilyen hiba, hogy Fehérváriné (Zimmerne) ki különben mind alak, mind játékban átérzetten adta szerepét, járásában nem volt eléggé öreges és szenteskedő. Timár (Drang) kitünően, F. Szabó Amália (Drangné) pedig csaknem kifogástalanul játszott. Az élves előadás fénypontját ez utóbbinak azon jelenete képezé, midőn az unalomig szenteskedő öregek hatalma alól férjéhez menekül. Sikerültek a féltékenység és polkatanulás jelenetei is. Fehérvári A. (Presser) tulzott, mint mindig; szerencse, hogy mai szerepe némi tulságot eltűr. Sztupa (Caesar) szerepének csak első felvonását olvastatta meg, s itt nincs is egyéb kifogásunk, mint éktelen kiabálása ellen. Némely kifejezésének, mint padláskaszobácska — a tánczosnőkre vetette fogait — hanem ő azonban — leendettünk volna — és délután pedig — a miket tőle megfosztottak stb. magyarázat kellene.

Okt. 31. A két Foscarei. Verdi e komoly dalműve nagyon jól adassék, hogy tetszésben részesüljön. Mai előadása hidegen hagyta a meglehetősen számu közönséget, pedig a szép baritonu Mezei (id. Foscarei) ma is, mint többnyire, jól és érzéssel énekel. Különösen sikerült végdala a 5-dik felvonásban. Reszler (ifj. Foscarei) énekében eleinte több kedvet, tisztább hangot, több érzést, később egyformaságot, végül — R. szokása ellenére — hangkimerültséget tapasztaltunk. Sanca A. (Lucretia) teljességgel nem bírta dalaiba bájt önteni. Intonatioja helytelen volt (gyakran 5-dik hanglépcsőn is lebegett, 4-dik helyett.) Börtönbeli duettoja Reszlerrel minden színezet nélkül, mindig egyforma forte és fortissimóban zugott le, pedig e gyönyörű kettős dal — ha jól ismerjük — több pianot és pianis-

simot kíván s ritkán tör ki a kétségbeesés erősebb hangjaiba. Nem győzzük eléggé ajánlani a kitartó tanulást és a gyönyörű esengésű és nagy terjű hang mérséklését. Baráthy (Loredano) kedv nélkül morzsolá le szakmáját.

Nov. 4. Szerelem és örökség. Ezen, eszmék és ötletekben szegény vigjáték hibáit csupán nagy gonddal tanult és kivitt előadás volna képes némileg feledtetni.

Nov. 2. A főiskolatéren alakítandó nyilvános kert javára. Il. Rákóczy Ferencz volt kitűzve, azonban a Falusiakat adták, pedig a helybeli katonai parancsnok azt ígérte Reszlernek, hogy két kompánia katonát állít a színpadra, ha Rákóczyt adják. — A rögtönzés daczára jó előadás.

Nov. 5. Kérek két pengőt kölcsön. Kétszer elhallgattuk, de most már, — ha pirulva is, — ki kell mondanunk, hogy a kaucsukember ma harmadszor komédiázott Reszler színpadán, felvonások közt. A komédiás ma több, mint száz forintot sepert be, míg az „Emlékkert”nek tegnap harminczöt jutott, pedig ma sem volt rosszabb idő, mint tegnap, a mai színmű pedig hasonlíthatatlanul rosszabb a tegnapiánál.

Nov. 4. Nabucco: Verdi komoly dalműve.

Nov. 5. A nesleitorony. Szemtelen színmű, melynek előadásánál az a legbotrányosb, hogy előadatik.

Nov. 6. Rigolletto, a tündöklő képzelettel dusan megáldott Verdinek egyik leggyöngédebb s szivrehatóbb dalműve. Az olasz zenének annyi bája, oly gazdag fűszere ömlik el emüvön, hogy fájna az embernek, az egyes részek elragadó szépségei közt különbséget tenni. — A mű általában jól adatott, különösen a zenekar dicséretesen működött. Egyetlen árnyfolt szerettünk volna az előadásból kimetszeni: a herczeg (Reszler) és Gilda (Térei A.) közti párdalt. Nem győzzük csodálni: hogy nem hallja, nem érzi egy gyakorlott énekes, hogy különösen közép hangjait körülbelül egy nyolczadrészszel emelnie kellene. Annál szebb volt a párdalra következett magándal. — Fénypontul jelölhetjük ki a Rigolletto (Mezei) és leánya közti jelenetet a herczegi termekben, mely bármelyik színpadra oda illett volna. — A karok dicséretesen működtek, s általában a tapsot és kihívást legtöbb ízben megérdemlenék.

Nov. 7. Rang és szerelem. Legouvé vigjátéka. Legélvezetesebb estéink egyike, melyben csak azért kell Zöldit (Rouillé) kiemelnünk, mert legjobb volt a jók közt. Egyes hiányokat, — mint a főrang rokonok bábszerű mozgását, az elő-

adás lassu menetét és Prielle (Bernard Gy.) néhány nyelvhibáját — alig vehettünk észre a szép festmény helyesen alkalmazott színei közt. Több színházcsoport ohajtását fejezzük ki, midőn Reszler arra kérjük, hogy Bernard asszony szerepét, kit ma Fehérváriné személyesített, jövőben F. Szabó Amáliának adja. Mert a jónál is jobb a jobb.

Heten vannak a lámpák, melyek már ma harmadikszor alusznak ki előadás alatt, regényes félhomályban hagyva a színházat, és kegyetlen ostromállapotban tartva szagló érzeinket. Avagy nem elég csapás van-e mi rajtunk, hogy még egyiptomi setétséggel is kelljen küzdenünk? Mint halljuk, a világítás közelebb, az eddigi árnál 2 frtal olcsóbban adatott bérbe, de miután azóta 100%-el rosszabb is, nézetünk szerint csak jobb lesz az eddig bérlett öreg színésznek e száraz kenyéret visszaadni.

Reszler István színtársulatának személyzete.

Nők.

Bánhidya Emilia, Demjén Mari, Egriné, Fehérváriné, Feleki Szabó Amália, Füredi Mari, Gyarmathyné, Kovácsics Julia, Láng Berta, Maárné, Pázmán Hedvig, Sanca Anna, Szentkutiné, Térei Antónia, Timárné, Tóth Lina, Zöldiné, Zöldi Róza, Jaczkóné, Váczy Vilma.

Férfiak.

Baráthy, Chován, Csaby, Egri Fehérvári A., Fehérvári V., Foltényi, Gyarmathy, Mezei, Miklósy, Prielle, Reszler, Sándori, Sánta, Szentkúti, Sztupa, Timár, Tóthfalusi, Ürményi, Zöldi, Jaczko.

Gyermekek.

Fehérvári Tóni, Püspöki Imre, Jaczko Mimi.

Sugó (és titkár) Mártonfy, Karnagy: Megyesi, Énektanító: Gócs, Pénztárnok: Hegedüs, Ellenőr: Mikó, Festő: Otto, Ruhatárnok: Püspöki, Ruhatári segéd: Hegedüs.

Ezekon kívül 11 zenész, 2 szertárnok, 4 világító, 10 jegyzető, 4 diszitó segéd, 3 inas, 1 házmester, 1 éji őr.

Összesen 88 személy.

Piacziárak nov. 5-kén.

Középar: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 10 kr. — Kétszeres 3 f. 30 kr. — Rózsa 3 f. — kr. — Árpa 1 f. 75 kr. — Zab 1 f. 30 kr. — Tengeri 2 f. 50 kr. — Köles 2 f. 80 kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna ó 34 for. — kr. — Új szalonna 30 f. 40 kr. — Egy font marhahus 18 kr. — Egy font sertéshus 18 kr. upjénzben.

A szerkesztő mondanivalója.

Előfizetés — a kiadó Színügylet részére — a czímlapon olvasható feltételek mellett folyvást elfogadunk és elkésztett előfizetőinknek teljes számú példányokkal szolgálunk.

Köszönettel vennők ha a vidéki lelkesebbek becses tudósításokkal örvendeztetnék meg szerkesztőségünket. Különösen a vidéki színészetről való tudósítások, és erre vonatkozó cikkek volnának előttünk kedvesek. A kéziratok — ismeretlen kezekről bérmentve — a szerkesztőhöz (Szél u. 1645.) intézendők.

Kiadja a debreczeni Színügylet.

Szerkeszti: Illésy György.